

JURIJ ŽAGAR

**GIBLJIVE PODOBE – FILM
PRI POUKU ZGODOVINE V GIMNAZIJAH**

**MOVING IMAGES – FILM
IN HISTORY LESSONS IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS**

Izvleček

Učenci črpajo iz zakladnice gibljivih podob - filmov prikaze daljne preteklosti in žive podobe preteklega stoletja. Spoznavajo gibljivo sliko kot primarni in sekundarni vir ter se aktivno vključijo v analizo filmov. Predstavijo ali opišejo lahko krajše video ponazoritve zgodovine, pripravijo obširnejše referate ali posnamejo dokumentarni oz. igrani film. Vloga učitelja je vloga koordinatorja, tistega, ki sodeluje pri zasnovi ideje, njeni izpeljavi in vrednotenju, hkrati pa zna učencem pustiti veliko ustvarjalne svobode in originalnosti pri analizi filmov. Učitelji lahko v gimnazijah uporabijo pri pouku zgodovine različne vrste filmov, ki jih predstavljamo v tem prispevku.

Ključne besede: pouk zgodovine, gimnazija, filmska vzgoja, dokumentarni film, igrani film, domači film, propagandni film.

Abstract

The pupils gather from the treasury of moving images or films images of the distant past and living portraits of past centuries. They recognize film as a elementary and secondary source and actively get involved in the film analysis. They can present or describe brief video illustrations of history, prepare longer papers or record a documentary or feature film. The role of the teacher is that of a coordinator, one, who participates in the idea, its execution and evaluation, and at the same time knows how to give the pupils enough creative freedom and originality in analysing the film. Teachers in general secondary schools can use various types of films, which we present in the article.

Keywords: history lessons, general secondary school, film education, documentary, feature film, homemade film, propaganda film.

GIBLJIVE PODOBE – FILM PRI POUKU ZGODOVINE V GIMNAZIJAH¹

Uvod

Zgodovinsko dogajanje je mogoče predstaviti z različnimi vrstami filmskega gradiva. Filmi lahko predstavijo celotna zgodovinska obdobja, posamezne dogodke ali zgodovinske osebnosti. Lahko pa vsebujejo vse to skupaj. Ljudje ponavadi najbolj verjamemo dokumentarnim filmom, posebej, če ti vsebujejo originalne filmske posnetke sočasnega dogajanja, posnete intervjuje z akterji dogajanja oziroma njihova osebna pričevanja. Ti-sti bolj pronicljivi v vsakem dokumentarcu vidijo ali pa vsaj iščejo sled propagandnega filma. Propaganda sicer potvarja zgodovinsko realnost, lepo pa odseva duh časa, v katerem je film nastal. Potem so tu drame, igrani filmi, ki znajo v gledalcu oživiti dogajanje. Dragocena izkušnja, ki pa je potrebna kritične presoje. Za raziskovanje lastne preteklosti oziroma družinskih zgodb so zelo primerni domači posnetki. V zadnjih desetletjih se jih je nabralo že veliko in so lahko dragocen vir za mladega raziskovalca.

Filmi vplivajo na to, kako se oblačimo ali oblikujemo pričeske, kako govorimo ali ravnamo, v kaj verjamemo ali o čem dvomimo in še na mnoge druge vidike našega življenja, obenem pa nam lahko nudijo tudi močna estetska doživetja, nas seznanjajo z različnimi kulturami in novimi načini razmišljanja.² Pri raziskovanju zgodovine lahko uporabimo različne filmske zvrsti: dokumentarni film, igrani film / drama in akcijski film, domači – družinski videoposnetki,³ ki jih predstavljamo v nadaljevanju s poudarkom na propagandnem filmu z različnimi primeri uporabe gibljiv podob – filmov pri pouku zgodovine v gimnazijah.

Dokumentarni film

Dokumentarni film je izraz, ki se nanaša na filmsko zvrst, ki ima za cilj dokumentiranje stvarnosti.

Nad dokumentarnimi filmi so v preteklosti roko držale državne korporacije, ki so bdele nad ustvarjanjem in distribucijo. S pojavom televizije je dokumentarec prišel do slehernika in postal univerzalni jezik, s katerim je državna televizija ustvarjala sliko preteklosti, sedanjosti in napovedovala prihodnje dogajanje. Tehnologija je v zadnjih dvajsetih letih omogočila snemanje številnim avtorjem in s tem liberalizirala polje dokumentarnosti. Nekateri filmi so dosegli nesluten uspeh. Širjenje in reprodukcija gradiva ter kar se da kratek čas nastanka dajejo dokumentarnemu filmu pomembno vlogo tudi v prihodnosti. Pozitivni trend prinaša tudi negativno dejstvo, da postaja dokumentarni film vse bližji reklami in ceneni formi »reality TV«.

Pouk zgodovine lahko s pridom uporablja dokumentarne filme. Poleg zgodovinskih dejstev prinaša tudi možnost kritične prevetritve avtorjevega pogleda na obravnavano tematiko in s tem razvija družbenokritično mišljenje.

Npr. dokumentarni film o Darfurju je odlična iztočnica za medpredmetno povezavo geografije, biologije, sociologije, filozofije. Pri zgodovini lahko raziskujemo zgodovino prodročja, vzroke za konflikte, kako so Evropejci stvar pomagali zakuhati, kako so še vedno poleg, eni s svojimi kapitalističnimi interesi, drugi, ker so zgroženi in bi radi pomagali.

1 Prispevek je vzet iz magistrske naloge: Žagar, Jurij: Metodične variante uporabe slikovnega gradiva pri pouku zgodovine v gimnazijah, Ljubljana 2011.

2 Bordwell, Thompson: Zgodovina filma I, Slovenska kinoteka, Ljubljana 2001, str. 12.

3 Prav pri domačih posnetkih, ki so dijakom dostopni v družinskem arhivu, razvijamo neslutene možnosti uporabe.

Igrani film / drama in akcijski film

Dokumentarec pokaže mozaik bitke pri Issu in jo podkrepi z besedo in glasbo. Igrani film jo oživi, pokaže Aleksandrov odločni obraz in beg Perzijcev. Zgodovinski film temelji na nekem zgodovinskem dogajanju ali dogodku ali biografiji neke znane osebe. Nekateri zgodovinski filmi sledijo zgodovinskim virom, medtem ko so drugi zasnovani na mitu.

Živost dogajanja uspešno fiksira zgodovinska dejstva, lahko pa tudi spretno potvarja zgodovino. Zgodovinska drama prepleta akcijo in emocionalnost, velikokrat gradi na črno-belem slikanju (dobri in slabi fantje). Naši so inteligentni in lepi, njihovi obratno in ponavadi jih je veliko več. Pozitivni liki obračunavajo s predsodki, revščino, kriminalom in praviloma zmagojejo.

»Seveda pa igrani film z zgodovinsko tematiko zahteva zgodovinsko predznanje in učiteljeva navodila za odčitavanje in postavljanje zgodovinskih dejstev tega filma v prostor in čas.«⁴

Odlomek filma je odlična motivacija. Igrani film lahko učitelj uporabi, da v življenje obudi zgodovinsko dogajanje, lahko ga uporabi kot sekundarni vir, ob katerem učenci spoznavajo novo učno snov. Kritično gledanje filmskega odlomka učencu oblikuje merila za vrednotenje, ločevanje med mitom in resnico. Igrani film je verodostojna rekonstrukcija ali pa namerno prevrednotenje zgodovinskih dejstev.

Domači – družinski videoposnetki

Medtem ko poznamo podobe življenj naših prednikov iz črno-belih fotografij in so zadnje generacije že kolorirane, je vedno več življenjskih dogodkov ovekovečenih na videoposnetkih. Gre lahko za nekajminutne ali veliko daljše izseke vsakdanjega življenja, ki so po določenem času koristni in zanimivi viri za proučevanje zgodovine vsakdana.

Učenci lahko opazujejo poroke staršev, podobe lastnega otroštva, spreminjanje sveta v domači hiši, dedkov avtomobil, hipijevsko zabavo, prvo tetino barbiko ...

Z ogledom, intervjujem, brskanjem po literaturi in internetu nastanejo izvorni referati, ki lahko prerastejo v raziskovalne naloge. Predstavitev takšne naloge je nepopolna brez videoposnetkov, ki animirajo ostale učence in jih učijo praktičnih znanj in veščin.

Propagandni film

Propagandni film predstavlja posebno obliko filmskega izraza oziroma žanra, ki se od ostalih jasno razlikuje po tem, da je narejen za propagandne namene in se prikazuje ciljni publiki.⁵ Seveda ne smemo pozabiti, da tudi ne-propagandni filmi prinašajo bolj ali manj viden ter bolj ali manj prikrit propagandni namen oziroma propagandni efekt.

V 20. stoletju je propagandni film nagovarjal množice v filmskih dvoranah v obliki t.i. filmskih obzornikov, ki so jih navadno zavrtili pred igranim filmom. Kot nov in zanimiv medij je film prekašal časopisno in radijsko propagando. Sledilo je obdobje televizije, ki je propagandni film prinesla v vsak dom. Propagandni film je lahko zasejal dvom, ojačal že prisotno ali pa dokončno potrdil in utrdil neko že znano dejstvo. Tako kot nam danes sporočajo, da živimo v permanentni nevarnosti atentatov, so v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja verjeli v skorajšnji začetek jedrske vojne in zle namene Rusov.

⁴ Weber, Tomaž: Statična in dinamična slika pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli. Letnik VI. Številka 1, 1992, str. 47.

⁵ <http://sr.wikipedia.org/sr-el/> (12. 4. 2010).

S pomočjo propagandnega filma lahko danes spregovorimo o pomembnih temah 20. stoletja, predvsem pa lažje razumemo indoktriniranost slehernika, ki je prišel v stik s takšnim filmom.

V šolski praksi uporabljamo npr. film *Triumf volje* režiserke Leni Riefenstahl kot primer propagandnega filma, ki pa seveda ni samo to. Enkratni posnetki narave in atletsko populnih ljudi po eni strani nudijo estetski užitek, a hkrati vsebujejo slutnjo groze, ki je onemogočila naslednjo olimpiado. Leni so po vojni oprostili. Zato ker ni streljala, ali zaradi dvoumnosti, ki jo pušča vrhunski režiser? Kakšna dobra debata za uro zgodovine.

»Medijska pismenost pomeni tudi večšine in držo, ki učencem omogočajo postati dobri državljani in se zanimati za aktivno vključevanje v družbeno življenje.«⁶

Igrani film je v zgodovini ničkolikokrat bolj ali manj zavedno prestopal v svet propagande. Če je dokumentarec poročilo in ga takega lahko sprejmemo ali pa ne, ima igrani film moč zgodbe, moč pripovedi in čustveno energijo, ki gledalcu hitro zleze pod kožo. Ob predpostavki, da je film »dobro narejen«, da zna v določenem času in trenutku obdelati svojo propagandistično nalogo, lahko z njim dosežemo neslutene rezultate. Če danes kulturni *Rocky* deluje nekolikanj obskurno, si lahko predstavljamo njegov potencial v času hladne vojne – človeški, a herojski Stalone proti brezčutnemu Lundgrenu.

Najbolj pogosto si je propaganda za svoj poligon vzela vojne filme in zgodovinske drame. Komponenta akcije se je krasno ujela z nekimi patriotskim okvirjem in bolj ali manj konkretnim zgodovinskim dogajanjem.⁷

Ne moremo mimo zadnje ekranizacije Aleksandrovega mita. Mlad, z grško kulturo prežet svetlolasec z mečem, proti Jutrovem, nosi luč. Ali pa Leonidas, ki v filmu *Tristo* kljubuje temi in dekadentnim vzhodnjakom.

Igrani film tako dosega s prikrito propagando veliko večji učinek kot propagandni dokumentarec. Učitelj spodbuja dijaka h kritičnemu odnosu do prikazane medijske vsebine.

Kritična medijska pismenost pomeni, da znajo učenci učiti se iz medijev, se upirati medijski manipulaciji in uporabljati medijske vsebine na konstruktiven način. A ne le to. Pomeni tudi večšine, zaradi katerih postajajo dobri državljani in se bolj zanimajo za aktivno vključevanje v družbeno življenje.⁸

Učitelj ne samo lahko, ampak mora slediti tovrstni produkciji (nenazadnje to ni težko, saj ga na to stalno opozarjajo učenci) in učencem ponuditi kritični premislek. Še tako obskurna ekranizacija zgodovinskega dogajanja tako postane dragocen »vir« za pouk zgodovine in več, za kreriranje mlade, družbeno kritične osebnosti.

Primeri uporabe filma pri pouku zgodovine

»Glede filmske in medijske vzgoje naša šola še ni dobro umerila koraka s časom. Naši učenci in dijaki razumejo govornice in uporabljajo jezike, ki so marsikateremu njihovemu učitelju malo znani, če ne povsem tuji.«⁹

Projekt medijske vzgoje¹⁰ ki ga v okviru posodobitve gimnazijskega programa zadnja leta vodi Zavod za šolstvo republike Slovenije, aktivnega učitelja - praktika hitro

6 Rutar Ilc, Zora: Opredelitev medijske vzgoje in medijske pismenosti v nekaterih dokumentih in teoretskih razpravah. V: *Vzgoja in izobraževanje*, Letnik XI, Številka 1, 2009, str. 47.

7 <http://sr.wikipedia.org/sr-el/> (2. 3. 2010).

8 Kellner, Douglas: Novi mediji in nove pismenosti: rekonstrukcija vzgojno-izobraževalnega dela za novo tisočletje, V: *Vzgoja in izobraževanje*. Letnik XXXVIII, Številka 4, 2007, str. 25.

9 Pavlič Škerjanc, Katja: Medijska vzgoja si utira pot v gimnazije, *Vzgoja in izobraževanje*. Letnik XL, Številka 1, 2009, str. 42.

10 Rutar Ilc, Zora: Opredelitev medijske vzgoje in medijske pismenosti v nekaterih dokumentih in teoretskih razpravah *Vzgoja in izobraževanje*. Letnik XL, Številka 1, 2009, str. 39–64.

navduši, a kmalu ugotovi, da bo kljub prenovljenim učnim načrtom moral uporabiti veliko domišljije za izvedbo projektov uvajanja filmske kulture v slovenski kurikulum.¹¹

Poleg interpretacije videnega, tako ustne kot pisne, bodo učenci večji digitalne tehnike sami uporabljali gibljivke, sestavljali vizualna poročila, ali celo snemali kratke zgodovinske prispevke.

V nadaljevanju je predstavljenih pet primerov, ki smo jih praktično preizkusili pri pouku zgodovine na gimnaziji. Pri prezentaciji izvedenih tematskih učnih sklopov (za izpeljavo je potrebnih več pedagoških ur) je uporabljena shema in terminologija, po zgledu vodnika Poglej si z novimi očmi 2.¹²

Film kot zgodba

OSNOVNA TEHNIKA	»BRANJE FILMSKE ZGODBE«		
TEMA	Katerikoli zgodovinski film / dokumentarec		
	GLEJTE IN ZAPISUJTE		
AKTIVNOSTI	Kaj vidite	Zapišite	Predebatirajte
	- učenci se učijo brati vizualna sporočila	- s pomočjo filma sestavijo zgodbo / scenarij	
UČNI CILJI	<ul style="list-style-type: none"> - učijo se študijskega branja vizualnega gradiva - spoznajo pomen naracije v filmu in njene specifikke - primerjajo filmsko resnico filma s snovjo v učbeniku 		

Gre za enostavno nalogo, ki pa dijake navaja k aktivnemu branju vizualnih sporočil. Dijaki si filmsko zgodbo zapisujejo (miselni vzorec ...). Zapisano nato predstavijo sošolcem. Primerjave pokažejo, da zapisi niso identični in da ljudje zelo različno razumemo bistvo.

V debati razpravljajo o videnem odlomku, o njegovem sporočilu, zgodovinski vrednosti in verodostojnosti.

Zamrznjen posnetek

OSNOVNA TEHNIKA	ZAMRZNJENI POSNETEK		
TEMA	Kateri koli zgodovinski film / dokumentarec		
	GLEJTE - USTAVITE IN POGLEJTE		
AKTIVNOSTI	Kaj vidite	Spremljajte gibanje kamere	Osvetlitev
OSNOVNA TEHNIKA	ZAMRZNJENI POSNETEK		
	PREMIŠLJENOST ODLOČITEV (režiser, scenarist ...)		

¹¹ Knjigi iz zbirke Poglej si z novimi očmi, ki sta izšli pri založbi Umco in Slovenski kinoteki, poimenovani Vodnika za poučevanje filma, sta namenjeni vzgojiteljem, učiteljem in staršem. Ne samo da dajeta dobro teoretično osnovo, praktične nasvete in predloge za izvedbo pouka, temveč angažiranega posameznika usmerjata k nadaljnjemu izobraževanju s pomočjo dodatne tuje literature, predvsem spletnih linkov.

¹² Poglej si z novimi očmi2, UMco, Ljubljana 2006.

	- učenci se seznanijo z govornico filma / učijo se brati vizualna sporočila	- učenci spoznavajo tehnologijo snemanja in njene efekte
	Zamrznjen posnetek primerjajo z drugim virom o istem dogodku (pisnim, materialnim) in primerjajo sporočilnost.	
UČNI CILJI	- spoznavajo, da ima vsak element filmskega gradiva svoj pomen - primerjajo jezik filma z ostalimi viri in njegove neslutene možnosti manipulacije - učijo se študijskega branja vizualnega gradiva	

Za izpeljavo potrebujemo dve šolski uri in nekaj minut domače aktivnosti. Prvo šolsko uro se dijaki seznanijo s potekom in cilji poizkusa in nato izvedemo tehniko zamrznjenega posnetka. Doma dijaki ob vnaprej pripravljenih primerih iz zgodovine 20. stoletja s starši odgovorijo na anketo. Drugo uro namenimo obdelavi podatkov in razgovoru o rezultatih.

Tehnika zamrznjenega posnetka učenca opozarja, da poglobljeno gleda in analizira filmsko gradivo. Ob pozornem študiju vizualno sporočilo primerja s pisnim ali drugim virom o istem dogodku, osebi in primerja njegove specifične, sporočilno moč. S kratko anketo razišče, kako dobro ljudje poznajo zgodovinski dogodek ter vir, kjer so informacije našli.

Filmska projekcija brez uvoda in končne analize pušča mladega gledalca v svetu, ki ga sam še ne more popolnoma razumeti, ravno tako pa dober filmsko podkovani pedagog odpira nove poti razmišljanja in spodbuja učenca k nadaljnjemu iskanju v svetu gibljivih slik. »Izkušnja uči, da se otroci šele tedaj resnično obogatijo z vrednostmi filma, ko se o njem porazgovorili s svojim vzgojiteljem. Sami namreč še niso zmožni razumeti ali posplošiti tega, kar so videli na ekranu.«¹³

Ulovi kader

OSNOVNA TEHNIKA	ULOVI KADER		
TEMA	ATENSKA DEMOKRACIJA (1. letnik)		
	Šolski video – Atenska demokracija (23 min) ¹⁴		
AKTIVNOSTI	Označite spremembo prizora	Označite spremembo prizorišča	Označite spremembo zvoka
	- učenci ob gledanju filma sistematično opazujejo in zapisujejo videno	- učenci opazujejo in zaznavajo spremembe prizorišča	- učenci sledijo uporabi zvočnih efektov
UČNI CILJI	- spoznajo, da so filmska gradiva sestavljena iz številnih virov - odkrivajo elemente filmskega gradiva - ugotavljajo, da ima svoj pomen – potencialno vrednost podatka - vrednotijo podatek / vsak podatek = zgodovinski vir?		

¹³ Koblewska Wroblowa, Janina: *Otrok in film*, prosvetni servis, Ljubljana, 1964, str. 141–142.

¹⁴ Naslov: *ATENSKA demokracija* (Videoposnetek), zbirka Šolski video, 1 videokaseta (16 min). Prevedla Polona – Hribar, Založba Jack, Ljubljana 1992.

Navidez enostavna naloga dijake pripravi k sistematično-analitičnemu spremljanju filma. Učenci opazujejo, kako se izmenjujejo posnetki atenske akropole s posnetki Washingtona, Perikleju sledi Jefferson, v ozadju se sliši ameriška himna. Šolski video ima očitno komponento glorificiranja ameriške demokracije. Ob konkretnem primeru se razvije debata, v kateri učenci navajajo podobne primere, ki jih lahko vidijo v vsakdanji produkciji. Ugotavljajo, kako kontekst lahko poneveri sicer kredibilen zgodovinski vir.

Za izvedbo naloge potrebujemo eno šolsko uro. Lahko jo razširimo z domačim delom, za katerega predlagamo kratko esejistično razmišljanje o vrednosti filma kot zgodovinskega vira, ki je lahko iztočnica za še eno šolsko uro, kjer strnemo odmeve in jih kvaliteto predebatiramo.

Zvok in podoba

OSNOVNA TEHNIKA	ZVOK IN PODOBA		
TEMA	ODLOMEK IZ FILMA »300« ¹⁵		
	Preučevanje učinka glasbe in zvočnih efektov in odnosa slišane in videne v igranem ali dokumentarnem filmu		
AKTIVNOSTI	Prikaz podobe (slika, film)	Prikaz zvočne podlage (zvočni efekti, glasba)	Prikaz sočasnega delovanja podobe in zvoka
UČNI CILJI	<ul style="list-style-type: none"> - spoznati vlogo in pomen podobe in zvoke ter njune korelacije - uvideti vpliv obeh na predstavitev zgodovinskega dogajanja in zgodovinskih likov - z raziskovanjem prikazati vpliv korelacije podobe in zvoka na ustvarjanje zgodovinskih podob 		
NALOGA			
- ogled filmskega odlomka brez tona	- poslušanje tona brez ogleda odlomka	- ogled popolnega odlomka	
<ul style="list-style-type: none"> - analiza videne in slišane - sinteza zaključkov v obliki kratkega pisnega poročila 			

Izberemo dva odlomka. Najprej preberemo vsebino obeh odlomkov. Prvega si najprej ogledamo brez zvoka, pri drugemu poslušamo le zvok. Nato nalogo ponovimo v obratni različici. Pri poslušanju prvega odlomka učenci k slišanemu v mislih dodajajo sliko. Pri drugem, k vidnemu zvok. Na koncu zavrtimo oba odlomka v celoti.

Ugotavljamo, da lažje dodajamo glasbo k vidnemu in da je obratno težje. V zadnjem koraku primerjamo zgodovinsko vrednost videne z zgodovinskim zapisom v učbeniku. Ugotavljamo, da se odlomka vsebinsko v glavnem pokrivata z učbenikovo zgodbo. Specifičen filmski jezik in rekonstrukcijo dogajanja, ki dramaturgizirata sicer dokaj skopa zgodovinska dejstva, moramo jemati z rezervo.

Naloga potrjuje naša pričakovanja o pomenu sinergije dražljajev in izjemnega vpliva vizualno – glasovnih sporočil, ki nam jih ponujajo sodobni mediji.

¹⁵ www.youtube.com/watch?v=wDiUG52ZyHQ (12. 6. 2010).

Pri takšni obliki dela seveda ne gre samo za apatično gledanje odlomka, do česar bi prišlo ob neaktivnem ponavljanju ali dlje časa trajajočemu gledanju filmov, ampak aktivno predpripravo in ravno tako pomembno analizo videnega.

Sestavimo zgodovinski film

OSNOVNA TEHNIKA	GENERIČNI PREVOD			
TEMA	PISANJE SCENARIJA IN SNEMANJE FILMA			
AKTIVNOSTI	IZBOR TEME	ZBIRANJE VIROV	PISANJE SCENARIJA	SNEMANJE FILMA
UČNI CILJI	<ul style="list-style-type: none"> – spoznati in izpeljati postopek nastajanja dokumentarnega ali igranega filma z zgodovinsko vsebino – zavedanje vloge izbora teme, virov, scenarija in režije na vsebino, predvsem pa sporočilnost filma – odkrivati moč sporočila (povedanega in zamočkanega) – seznaniti se z oblikami cenzure in nadzora pri upodobitvah dogodkov 			
NALOGE				
a) FIKTIVNO SNEMANJE FILMA	b) SNEMANJE FILMA		c) SNEMANJE RAZLIČIC FILMA NA ISTO TEMO	
<p>FIKTIVNO SNEMANJE FILMA</p> <p>Ob domnevi, da nimamo materialnih in tehničnih možnosti in tradicionalni šolski časovni stiski, lahko film sestavimo v pisni obliki (scenarij), ki jo lahko deloma nadgradimo z vizualizacijo (slike, risbe) in na koncu predstavimo.</p> <p>Dijaki lahko izvedejo nalogo individualno, v dvojicah ali večjih skupinah.</p> <p>SNEMANJE FILMA</p> <p>Če se odločimo, da bomo posneli film, moramo spoznati korake, ki vodijo od ideje do realizacije in predstavitve filma. Tu si učitelj lahko pomaga z literaturo ali pa k določenim etapam dela povabi strokovnjake.</p> <p>POTEK DELA:</p> <p>IZBOR TEME – izbor teme je vezan na zgodovinsko snov, ki jo obravnavamo. Dijaki lahko izberejo širšo temo ali pa specifično, ožjo temo ali problem. Izbor izvedejo skupaj z učiteljem. Pri izboru teme morajo že razmisliti o možnostih, ki jih ta ponuja (viri, scenarij, snemanje).</p> <p>ZBIRANJE GRADIVA – Dijaki zbirajo različne vire: pisne vire (tiskovine), slikovne vire, ustne vire (zapis povedanega ali še boljše avdiovideo posnetek intervjuja).</p> <p>PISANJE SCENARIJA – Na podlagi virov sestavijo grob osnutek filma in se odločijo za žanr filma. Nato sledi pisanje scenarija, ki poleg zgodbe predvidi tudi snemalne faze, potrebno tehnologijo in ljudi. Seveda lahko dijak vse faze izvede tudi sam.</p> <p>SNEMANJE FILMA – Ker gre večinoma za dokumentarne filme, avtor že v predpripravi posname veliko materiala, tako da mu v zaključni fazi ostane snemanje povezovalnega teksta.</p>				

Dijak lahko posname film z osebno kamero, za kratke filme pa zadostuje tudi telefonski aparat z vgrajeno kamero. Dolžina filma je lahko zelo različna. Od nekaj sekundnih sporočil, do večminutnih filmov.

MONTAŽA – Sestavljanje posnetega danes močno olajšajo računalniki. Če imamo na šoli strokovnjaka, lahko temu opravilu posvetimo več časa, kar je odlična naložba za prihodnost.

PREDSTAVITEV – DIJAK PRIKAŽE FILM. To lahko izvedemo v okviru pouka, lahko pa priredimo Dan zgodovinskega filma, predstavitev v okviru šole ali širše. Dijak lahko izdelata plakat, ki vabi na ogled filma. Projekciji mora nujno slediti razgovor z avtorjem.

SNEMANJE RAZLIČIC FILMA NA ISTO TEMO

Zanimiva naloga, ki ima za cilj pokazati več možnih upodobitev istega dogodka ali osebe.

Delo lahko poteka na več načinov. Najprej lahko izberemo ljudi, ki bodo, ne da bi imeli medsebojni stik, snemali film na isto temo. Primerjamo etape in rezultat. Ob tem spoznavamo, kako lahko osebni pogled ali namen različno predstavi določeno zgodovinsko dogajanje.

Če strnemo, je snemanje filma lahko velik izziv tako za dijake kot za učitelja. Začnemo z možgansko nevihto in iščemo možne teme oziroma naslove bodočih filmov. Sledi debata o tehničnih zmožnostih, kjer učenci poleg kamer omenjajo tudi digitalne fotoaparate in zmogljivejše mobilne telefone. Čez teden dni preberemo prve scenarije in po štirinajstih dnevih dijaki začnejo s snemanjem. Kratki igrani in dokumentarni filmi so končni produkt skupnega dela.

Zaključek

Dejstva, da je življenje mladih prežeto z gibljivo sliko, ne moremo spregledati, prav tako je jasno, da na ta način učenec sprejme veliko vedenj in znanj in da temu namenja več časa kot šolskemu učenju in nenazadnje tudi veliko bolj uživa. Filmske in televizijske različice literarnih besedil in zgodovinskih dogodkov spodbujajo k nadaljnjemu branju in raziskovanju.¹⁶ Medijska pismenost je pogoj za učečega se šolarja in do medijske družbe kritičnega posameznika.

Prav tako ne gre zanemariti socializacijske vloge filma. Šola mora vztrajati, da si učenci skupaj pogledajo neko medijsko vsebino. Saj ko se luč prižge, poteka nepogrešljivi del izmenjave mnenj in prvih zaključkov. Temu mora slediti obravnava v razredu, ne smemo pa pozabiti na nujno predpripravo h gledanju. K obravnavi filma lahko pristopa učitelj z različnih vidikov. Veže ga na predmetno materijo, določeno učno temo, se nanj samo nasloni, ko spoznava novo učno snov, utrjuje, ponavlja. Ob filmu govori o etiki, kulturi, vrednotah – ustvarja javno mnenje in ruši stereotipe.

Viri in literatura

Bordwell, Thompson: Zgodovina filma I, Slovenska kinoteka, Ljubljana 2001.

<http://sr.wikipedia.org/sr-el/> (12. 4. 2010).

Kellner, Douglas: Novi mediji in nove pismenosti: rekonstrukcija vzgojno-izobraževalnega dela za novo tisočletje, V: Vzgoja in izobraževanje, Letnik XXXVIII. Številka 4, 2007, str. 12–28.

¹⁶ Pogledj si z novimi očmi!2, UMco, Ljubljana 2006, str. 11.

Koblewska Wroblowa, Janina: *Otrok in film*, prosvetni servis, Ljubljana 1964.

Pavlič Škerjanc, Katja: *Medijska vzgoja si utira pot v gimnazije, Vzgoja in izobraževanje*.

Letnik XL. Številka 1, 2009, str. 42–44.

Poglej si z novimi očmi!2, UMco, Ljubljana 2006.

Rutar Ilc, Zora: *Opredelevitev medijske vzgoje in medijske pismenosti v nekaterih dokumentih in teoretskih razpravah, Vzgoja in izobraževanje. Letnik XL. Številka 1, 2009, str. 39–64.*

Weber, Tomaž: *Statična in dinamična slika pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli.*

Letnik VI. Številka 1, 1992, str. 38–48.

www.youtube.com/watch?v=wDiUG52ZyHQ (12. 6. 2010).

Žagar, Jurij: *Metodične variante uporabe slikovnega gradiva pri pouku zgodovine v gimnazijah*, Ljubljana 2011.